

De preek van de leek

Jeroen Zijlstra

16 november 2008

ZING EN SPEEL

'Zingt elkaar toe in psalmen, hymnen en liederen, wat de Geest je maar te zingen geeft. Zing en speel voor de Eeuwige met heel je hart.' Paulus in zijn brief aan de inwoners van de stad Efeze hoofdstuk 5 vers 19

TREF MIJ

*Voel een trilling binnenin
Sprankelende eerste zin
Eerste beeld voor mij bestemd
Volkomen ongeremd*

*Hoor iets anders dan mijn bloed
Iets zelfstandigs kort en goed
Stroom van woorden niet van mij
Volkomen frank en vrij*

*Hoor bij mij, hou van mij
Vertel en maak gebruik van mij
Tref mij met het tegendeel
Geen woord is mij teveel*

*Zing in mij, hou van mij
Toe, deel een diep geheim met mij
Tref mij, grijp mij bij de keel
Geen woord is mij nog vreemd
Integendeel*

(tekst en muziek: Jeroen Zijlstra)

IK WIL JE HET LIEFST IETS MOOIS VERTELLEN

In kerken zit muziek. Al vanaf het allereerste begin. De eerste christenen in het Romeinse rijk vielen onder andere op door hun samenzang. Op vaste momenten van de dag of week zochten ze elkaar op om te zingen en daar keken mensen van op. Paulus, een van de apostelen van Jezus die het evangelie tot in Rome brengt, schrijft in zijn brief aan de christenen in de stad Efeze:

*'Zingt elkaar toe in psalmen, hymnen en liederen,
wat de Geest je maar te zingen geeft.
Zing en speel voor de Eeuwige
met heel je hart.'*

Dat hebben de volgelingen van Jezus gedaan. Op reis en thuis, in tenten en paleizen, in huizen en kerken, in catacomben en andere schuilplaatsen, in kloosters en kathedralen. En dat doen ze nog steeds, tot op de dag van vandaag.

De dichter Willem Barnard zei over het zingen van liederen in de kerk dat het niet zozeer *uiting* van geloof is, maar *inning* van geloof. Als je zingt, zing je je het geloof te binnen.

De preek van de leek

Liederen en muziek hebben mij over de drempel van de kerk getild. Mijn geboortehuis op het oude eiland Wieringen in het dorpje Oosterland lag aan de voet van een eeuwenoude Romaanse kerk. Daar werd muziek gemaakt, daar werden teksten geschreven die vervolgens op nieuwe of oude melodieën werden gezet, daar werden verhalen verteld die er toe doen. En dat liet me niet los. Zo kwam ik als volslagen buitenkerkelijk kind die kerk binnen. Stapte over de drempel en ontdekte een nieuwe speelruimte.

*Waar je vandaan komt is een raadsel
Waar je naar toe gaat onbekend
Ik smeed het ijzer als het heet is
Ik zie wel wie je bent*

*Wie ik beluister blijft verborgen
Wie ik beschrijf een diep geheim
Ik smeed het ijzer als het heet is
Dat moet het dan maar zijn*

*Ik wil je het liefst iets moois vertellen
Ik wil dat je om mijn woorden geeft
Ik buig desnoods ijzer met mijn handen
Voor wie er wat aan heeft*

*Waar je naar toe gaat blijft een raadsel
Waar je vandaan komt onbekend
Ik smeed het ijzer als het heet is
Ik hoor wel wie je bent*

*Ik wil je het liefst iets moois vertellen
Ik wil dat je om mijn woorden geeft
Ik buig desnoods ijzer met mijn handen
Voor wie er wat aan heeft*

(tekst en muziek: Jeroen Zijlstra)

KYRIË

Als kind zwerfend langs de rafelranden van het wad groeide ik op. Het rijk alleen. Heen en weer geslingerd tussen de beweging van de eb en de vloedstroom, die alles in beweging houdt.

*Kyrie eleison
Kyrie eleison*

*Kyrie eleison
Kyrie eleison*

*Liep als kind al zwerfend langs de dijk
In mijn koninkrijk*

*Kyrie eleison
Kyrie eleison*

De preek van de leek

*Zocht naar vogelveren langs het wad
De verloren schat*

*Dan is het eb
En dan is het vloed
Dan is het zout
En dan is het zoet
Dan heb je beet
En dat vang je niets
Dan ben je blij
En dan knapt er iets
Dan ben je boos
En werp je de steen
Je hebt voor het eerst
het rijk alleen
Kyrie eleis*

*Kyrie eleison
Kyrie eleison*

*Kyrie eleison
Kyrie eleison*

*Zoek naar woorden voor een diep gemis
De betekenis*

*Ken jij mijn vraag?
Die is al gesteld.
Ken jij mijn pijn?
Die is al verteld.*

*Ken jij mijn stem?
Die is al verstaan.
Ken jij mijn angst?
Die is al vergaan.*

*Ben jij mijn troost?
Ik zie wat ontbreekt.
Ik ken jouw hart
Dat boekdelen spreekt.*

Kyrie eleis

(tekst: Jeroen Zijlstra, muziek: Rutger Molenkamp)

DRAAG ME

*Ik heb je gevonden
Ik heb lang gezocht
Jij bent mijn boot op de brede rivier
We zijn onderweg
Draag me*

De preek van de leek

*Jij bent mijn boot van papier
Draag me*

*Laat mij met je reizen
Ik geef je de tijd
Draag me op golven van twijfel en pijn
We zijn onderweg
Draag me
Jij weet hoe je kwetsbaar moet zijn
Draag me*

*Draag me naar verten het liefst ver van hier
Vaar me naar onbekend land
Draag me jij bent mijn boot van papier
Jij bent mijn kwetsbare kant*

*Ik ben je verloren
Ik raakte je kwijt
Lang was ik zonder mijn lievelingslicht
We zijn onderweg
Draag me
Jij bent mijn kwetsbaar gezicht
Draag me*

*Draag me naar verten het liefst ver van hier
Vaar me naar onbekend land
Draag me jij bent mijn boot van papier
Jij kent mijn kwetsbare kant*

*Draag me
Ver van hier
Bootje
Van papier*

(tekst en muziek: Jeroen Zijlstra)

PREEK

Voor mij zijn mijn liedteksten en mijn muziek de manier om te zeggen wat ik te zeggen heb. De muzieknoden en de teksten op die noten, dat is mijn speelruimte. Door voor jullie te zingen, te spelen en te improviseren op een thema laat ik horen wat ik te vertellen heb.

Het thema waarop ik al een leven lang improviseer, ook in deze muzikale preek, is de zee. Niet ver van Oosterland, waar ik opgroeide, ligt de haven van Den Oever.

Ik was nog jong toen ik voor het eerst die haven uitvoer, voor het eerst naar zee.

Mee als opstapper. Het rauwe leven van een visserman. Dag en nacht aan dek. Storm, tegenwind of spiegelglad water. Veel vis, geen vis. En ziek die eerste dagen, doodziek, iedere keer weer. Maar je bleef gaan, want de zee trekt. Het is die beweging van eb en vloed, die voortdurend vraagt om meer.

De preek van de leek

'ZEEZIEK'

*O god
Ik ben zo zeeziek
Ik lig al dagen uit het lood
O heer
Ik lig wanhopig
Diep in 't vooronder van de boot*

*O god
Ik ben zo zeeziek
Dan weer groen dan wit als kalk
O heer
Wat een bezoeking
Diep in 't vooronder van de tjalk*

*Zeeziek
Heimwee
Zeeziek
Diep in 't vooronder ver op zee*

*Ik lig hier ziek en eenzaam
Onder een vette zure lap
O heer
Ik houd niets binnen
O god
Ik ren weer naar de trap*

*Ik zei haar 'Meid welnee
Je loopt daar geen gevaar
Ik ga één weekje mee
Hou op met dat gemaar'*

*We stonden op de dijk
Een jong en prachtig stel
Ik zei 'Ik kom terug'
En kuste haar vaarwel*

*Maar nu ben ik een speelbal
Ik spuug de emmer boordevol
O god
Laat mij maar sterven
Diep in 't vooronder van de jol*

*Zeeziek
Heimwee
Zeeziek
Diep in 't vooronder ver op zee*

(tekst en muziek: Jeroen Zijlstra)

De preek van de leek

Van alle verhalen uit de Bijbel zijn het de verhalen over de zee die mij het meest zijn bij gebleven. Zoals het verhaal over zijn eerste leerlingen, Petrus en Andreas, die vissers waren. Dat maakt indruk op een visserman. Of dat verhaal over de storm op zee. Dat doet je wat als je weet hoe het tekeer kan gaan op zee.

'WACHTSMAN'

De nacht ligt als een deken om de boot

De romp verdwijnt

Rijst op

En daalt

Rond de kotter draait de bokkenvloot

Eentje heeft de tuigen opgehaald

Mijn ogen zijn gericht op de piloot

Lijnen geven aan waar is gevist

Bodemecho's leggen stenen bloot

Ik heb jou dag en elke nacht gemist

Ik hou van haar

Mijn toeverlaat

Naast haar is het alsof

De zee van twijfel niet bestaat

Het waait

De wind wakkert nog aan

Naast haar is het alsof

De storm en regen zijn vergaan

En ooit lag iemand rustend in een boot

Buiten blies een ziedende orkaan

Alles kraakte

Maakte water

Was in nood

Golven sloegen tegen 't scheepje aan

Hij sprak bestraffend tot de wind en zee

Beiden zwegen

't Werd volkomen stil

Als een wachtsman in het donker vaart hij mee

En zal er zijn als ieder slapen wil

(tekst: Jeroen Zijlstra, muziek: Onno Krijn)

Maar meer nog dan dat verhaal over de storm op zee is het juist het verhaal dat we vandaag hoorden dat mij treft. Misschien wel onaangenaam treft. Het is een verhaal waarin het er hard aan toegaat tussen Jezus en zijn leerlingen. Eenmaal in de boot en door hem vooruit gestuurd naar de overkant denken ze dat ze een spook zien als Jezus naar hen toe komt over het water. Daar is helemaal niets lievigs aan. Ze scheeuwen het uit van angst. En ze kalmeren pas als Jezus hen toespreekt en zegt niet bang te zijn.

Daarna komt het meest treffende deel van het verhaal. Petrus stapt overboord, uit eigener beweging, niet langer bang. Alsof hij zijn angst en zijn zwaartekracht vergeten is. Hij loopt naar

De preek van de leek

Jezus toe. Maar hij haalt het niet. De tegenwind is te sterk. Hij begint te zinken. Op dit moment grijpt dit verhaal me bij de keel, treft mij met het tegendeel, met wat ik niet verwacht. Want Jezus spreekt hem niet bemoedigend toe.

Hij zegt niet “goed dat je het geprobeerd hebt, ik weet dat het moeilijk is, maar toch je doet het goed”. Nee, hij vertelt hem gelijk de waarheid: “Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld.” Zo, die zit! Maar dat is niet alles, er staat meer, er gaat nog een zin aan vooraf. “Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast.” Middenin zijn grootste angst laat Jezus Petrus niet los, maar houdt hem vast.

Over ‘je ogen open houden’ en ‘goed zien’ gaat het korte verhaal van de schrijver Arthur Japin, waarmee ik deze preek, deze improvisatie op een thema, wil afsluiten.

EEN ANDERE KIJK

Niet ver van Pasiono woonde aan de oever van de Livenza een stokoude kluizenaar in een wijnvat. Zijn leven lang had het oudje streng gevestigd en gebeden. Hij geselde zichzelf meedogenloos en ontzegde zich ieder aards genoegen. Dit alles volbracht hij in de hoop één maal voor zijn dood een wonder te mogen verrichten en zoals Christus over het water te lopen. Dit was zijn enige doel. Hiertoe oefende hij zich elke dag van ‘s ochtends vroeg tot ‘s avonds laat. Er hingen voor zijn woning dan ook altijd wel een paar habijten te drogen. Op een dag vond men zijn waslijn echter leeg. De bejaarde zat voor zijn fust op de grond en deed zich te goed aan lamsgebraad en een fles lambrusco. “Het is volbracht!”, vertelde hij. “Vannacht is de Heiland aan mij verschenen. Hij stond daar aan de overkant en wenkte me. Hij wilde wel eens zien waaraan ik mijn hele leven heb gewijd. Ik was nerveus omdat het er nu op aan kwam. Toen stapte ik, heel voorzichtig, op het water en het lukte! Ik bleef droog. Het was een waar mirakel. Ik kon het nauwelijks geloven, voetje voor voetje bereikte ik het midden van de rivier. Van plezier klapte het Jezuke in zijn handen! Daarna durfde ik beter en in een paar grote stappen was ik bij Hem op de andere oever. Ik viel Hem in de armen. Hiervoor heb ik nu mijn hele leven gegeven,” snikte ik, “van alle aardse geneugten heb ik afstand gedaan om op een dag over het water naar de overkant te kunnen lopen.” Christus’ gezicht vertrok van medelijden. “Ach,” sprak de Heiland, “wat zonde van je tijd, een paar honderd meter verder vaart een pontje.”

DE PONT NAAR NOORD

De wereld is vol mensen die hun hele leven op zoek blijven naar het wonder van de liefde zonder het ooit te zien. Het is heel simpel en vanzelfsprekend, maar onvindbaar voor wie ernaar zoekt. Het enige wat nodig is, is een andere kijk. Die kun je de mensen niet leren. Alles wat je kunt doen, is je verhaal vertellen. (Met woorden en met muziek)

(Uit: Arthur Japin, Een schitterend gebrek)

‘ZONDER LIEFDE’

*Al blies ik trompet
Hoog van de toren
Al zong ik in koren
De sterren van de hemel,
Het hoogste lied
Maar had de liefde niet
Dan klonk het toch net
Als toeters en bellen
Ik had niets te vertellen
Had ik de liefde niet.*

De preek van de leek

*Zonder liefde ben ik nergens
Zonder jullie stel ik niets voor.
Had ik jullie niet bij me
Dan ging ik er aan onderdoor.*

*Want liefde is echt
En liefde is aardig
Is open, oprecht
En eerlijk rechtvaardig
't Is liefde die ziet
hoe opnieuw te beginnen,
die ieder verdriet
ook de dood kan overwinnen.*

Herhalen refrein door allen:

*Zonder liefde ben ik nergens
Zonder jullie stel ik niets voor.
Had ik jullie niet bij me
Dan ging ik er aan onderdoor.*

*(naar een tekst van Paulus uit zijn brief aan de inwoners van de stad Korinte, hoofdstuk 13,
tekst: Karel Eykman, muziek: Rutger Molenkamp)*

VOORBEDEN

Het lied 'Breek' is haast een gebed. Het woordje 'voor' komt er steeds in terug. Er is zoveel waarvoor je kunt bidden.

'BREEK'

*Voor het los zand
Door je handen
Voor de woorden
Die je zomaar morst
Voor de schepen
Die verbranden
Voor de vogel
Huilend in je borst*

*Voor de moeite
Van je dromen
De momenten
In een ander licht
Voor de doorbraak
Die gaat komen
Voor je laatste lievelingsgedicht*

De preek van de leek

*Breek
Breek door
Breek en ga er voor
Ga het maken
Durf te breken
Breek door*

*Voor de stem
Die zich moet weren
Voor de scherven
In je eigen keel
Voor de kunst
Van het proberen
Ook al blijft er
Niets meer van je heel*

*Voor de pijn
Van het vermoeden
Voor die ene
Zin of melodie
Voor de maker
Die moet bloeden
Voor hij uitbarst
In z'n laatste lied*

*Breek
Breek door
Breek en ga ervoor
Ga het maken
Durf te breken
Breek door*

*Voor de parel
Uit jouw handen
Voor de liefde
Die je zomaar morst
Voor het schip
Dat niet zal stranden
Voor de vogel
Zingend als een vorst*

Breek

(tekst en muziek: Jeroen Zijlstra)

De preek van de leek

SLOTIED EN ZEGEN: 'GA NIET WEG'

*Blijf als je 't liefst wilt vluchten
Blijf als je wordt vervloekt
Blijf waar je bent gebleven
Blijf bij waarnaar jij zoekt*

*Blijf als de wind verkeerd staat
Blijf als je bent bezeerd
Blijf als het kant noch wal raakt
Blijf tot het tij weer keert*

*Ga niet weg op een goede morgen
Ga niet weg op een slecht moment
Ga niet weg op een zekere avond
Blijf wie je bent*

*Blijf als het gras niet groen is
Blijf als je niets presteert
Blijf tot het wordt gegeven
Blijf tot de tijd het leert*

*Blijf tot de regen ophoudt
Blijf tot het openbreekt
Zeg wat je hebt te zeggen
Blijf tot het vanzelf spreekt*

*Ga niet weg op een goede morgen
Ga niet weg op een slecht moment
Ga niet weg op een zekere avond
Blijf wie je bent*

Blijf tot de regen ophoudt

(tekst en muziek: Jeroen Zijlstra)

